

UNDERSØGELSE AF TILBUD OM RYGE-
AFVÆNNING TIL GRAVIDE PÅ DANSKE
JORDEMODERCENTRE/FØDESTEDER

2003

NATIONALT CENTER FOR
RYGE · STOP

Undersøgelse af tilbud om rygeafvænning til gravide på danske jordemodercentre/fødesteder

Center for Forebyggelse
Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
Postboks 1881
2300 København S

Sprog: Dansk

URL: <http://www.sst.dk>

Version: 1,0

Versionsdato: December 2003

Elektronisk ISBN: 87-91361-88-5

Den trykte versions ISBN: 87-91361-89-3

Format: trykt, pdf

Udgivet af: Sundhedsstyrelsen, marts 2002

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	5
2. OMFANGET AF RYGNING BLANDT GRAVIDE KVINDER	6
3. RYGESTOPUDDANNELSE AF JORDEMØDRE	8
4. RYGEAFVÆNNINGSTILBUD PÅ JORDEMODERCENTRENE	12
4.1. Hvilke tilbud har jordemodercentre?	12
4.2. Hvilke jordemodercentre har egne tilbud?	14
4.3. Jordemodercentre med tilbud i egen regi	15
4.4. Rygeafvænningsstilbud til de gravides partnere	16
4.5. Er tilbudene i fast drift eller et igangværende projekt?	17
4.6. Ansvarsfordelingen på jordemodercentre med tilbud om rygeafvænnning	17
4.7. Monitorering af deltagelse i jordemodercentrenes rygeafvænningsstilbud	18
5. ANDRE RYGEAFVÆNNINGSTILBUD I AMTET ELLER KOMMUNEN	19
6. SAMARBEJDE MED PRAKTISERENDE LÆGER	22
7. SAMARBEJDE MED SUNDHEDSPLEJERSKER	26
8. JORDEMODERCENTRETS HOLDNING TIL RYGEAFVÆNNINGEN AF GRAVIDE	28
8.1. Bliver alle gravide passende informeret?	28
8.2. Er man tilfreds med rygestopindsatsen?	28
8.3. Barrierer i forbindelse med jordemodercentrenes rygestoparbejde	30
8.4. Skal jordemodercentre overhovedet beskæftige sig med rygeafvænnning?	32
9. KONKLUSION	34
Bilag	
Undersøgelse af tilbud om rygeafvænnning til gravide på danske jordemodercentre/fødesteder	28

1. INDLEDNING

Denne spørgeskemaundersøgelse er initieret af Den Almindelige Danske Jordemoderforening, Nationalt Center for Rygestop og Sundhedsstyrelsen. Formålet med undersøgelsen er at få et samlet overblik over omfanget og indholdet af arbejdet med rygeafvænnning på landets jordemodercentre og fødesteder samt over udviklingen på dette område de seneste tre år.

I 2000 gennemførte Tobaksskaderådet, der nu er nedlagt, en tilsvarende undersøgelse. For at kunne sammenligne de to undersøgelser, er undersøgelsesdesignet det samme, og i størst mulig omfang er spørgsmålene fra den forrige undersøgelse blevet gentaget, suppleret med enkelte nye spørgsmål.

Medio februar 2003 blev der sendt et spørgeskema ud til samtlige ledere af de 40 jordemodercentre i Danmark. De, der ikke havde svaret ved svarfristens udløb, blev rykket pr. telefon indtil de returnerede et udfyldt spørgeskema. I begyndelsen af april var der kommet besvarelser ind fra samtlige jordemodercentre.

Da alle jordemodercentre uden undtagelse indgår i undersøgelsen, beskriver de resultater, som præsenteres i denne rapport, de faktiske forhold omkring tilbud om støtte til rygeafvænnning for gravide. Også i 2000 lykkedes det at få samtlige jordemodercentre til at deltage i undersøgelsen.

Siden den tilsvarende undersøgelse for tre år siden er jordemodercentrene i Skive, Kalundborg, Lemvig og Odder blevet lukket, mens Ærøskøbing til forskel fra sidste gang er med i denne undersøgelse. I alt er 1131 jordemødre ansat på de danske jordemodercentre, hvor der sidste år blev gennemført cirka 61.000 fødsler. Størrelsen på centrene varierer meget. Mens det største har over 100 ansatte, har det mindste kun to deltidsansatte, og hvad angår antallet af fødsler, spænder de fra lidt over 5000 pr. år på det største jordemodercenter til henholdsvis 31 og 34 på de to mindste.

Undersøgelsen er gennemført af Marosi Markedsundersøgelser i et samarbejde med en følgegruppe bestående af jordemoder Ingrid Schmidt fra Den Almindelige Danske Jordemoderforening, fuldmægtig Ulla Skovgaard Danielsen fra Sundhedsstyrelsens Center for Forebyggelse, leder af dokumentationsenheden i Sundhedsstyrelsen og læge Birgitte Gade Koefoed og projektkoordinator Astrid Blom fra Nationalt Center for Rygestop.

Undersøgelsen er finansieret af Sundhedsstyrelsen

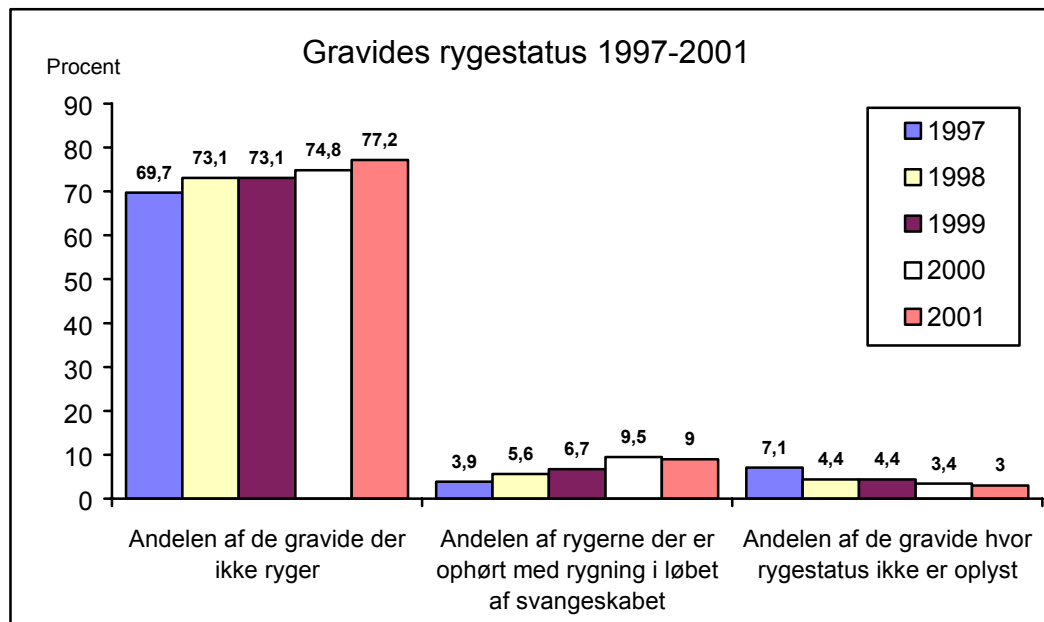
2. OMFANGET AF RYGNING BLANDT GRAVIDE KVINDER

Jordemodercentrene blev spurgt om hvor stor en andel af de gravide, der ryger ved tidspunktet for den første jordemoderkonsultation og hvor stor en andel, der ryger ved tidspunktet for fødslen.

På kun ni jordemodercentre kender man tallet for hvor stor en andel af de gravide, der ryger, når de kommer til den første jordemoderkonsultation og på endnu færre - fem jordemodercentre - har man tal på hvor stor en andel, der ryger ved tidspunktet for fødslen. Begge tal foreligger for tre jordemodercentre, hvor andelen af rygere blandt de gravide fra første jordemoderundersøgelse til fødslen er faldet fra henholdsvis 19 til 18 procent, fra 23 til 19 procent og fra 26 til 24 procent.

Siden 1997 har Sundhedsstyrelsen på basis af oplysninger fra Det Medicinske Fødselsregister systematiseret data om gravides rygestatus. Det statistiske materiale indeholder oplysninger om, hvorvidt den gravide er ryger eller ej, og hvis hun er ryger, om hun eventuelt er holdt op inden eller efter første trimester, og hvis hun ikke er holdt op, om hvor stort hendes daglige cigaretforbrug er. Desuden fremgår det af materialet, hvilket jordemodercenter de gravide tilhører. Da data endnu ikke er opdateret for 2002 er det ikke meningsfuldt at sammenholde data fra denne database med svarene fra jordemodercentrene i denne undersøgelse. Tallene fra 1997 til 2001 giver dog et billede af tendensen.

Figur 1.

Andelen af gravide, der ryger, er faldet i perioden 1997 til 2001. I 1997 røg 30 procent af de gravide kvinder. Denne andel er successivt faldet til 23 procent i de følgende fire år.

Fra 1997 til 2000 er andelen af de gravide rygere, der er holdt op med at ryge i løbet af svangerskabet, steget til mere end det dobbelte – fra 3,9 procent til 9,5. Året efter, 2001, var der dog en lidt mindre andel af de gravide rygere, der holdt op med at ryge inden fødslen, men stadigvæk markant højere end de tre første år. Endelig viser figuren, at kvaliteten af data er blevet bedre siden 1997. I 1997 manglede man oplysninger om rygestatus hos syv procent af de gravide, sammenlignet med tre procent i 2001.

Med hensyn til pålideligheden af de oplysninger om rygestatus, der indgår i statistikken, viser undersøgelsen, at gravides rygestatus ikke altid bliver opdateret sådan som Sundhedsstyrelsens retningslinier for svangreomsorg anbefaler.¹ I retningslinierne anbefales det, at både læge og jordemoder registrerer og opdaterer rygestatus ved hver konsultation. Som det vil fremgå senere i denne rapport, mangler opdatering af rygestatus i graviditetsforløbet og efter fødsel ofte.

---

¹ Sundhedsstyrelsen (1998) *Svangreomsorg, Retningslinier og redegørelse*. København.

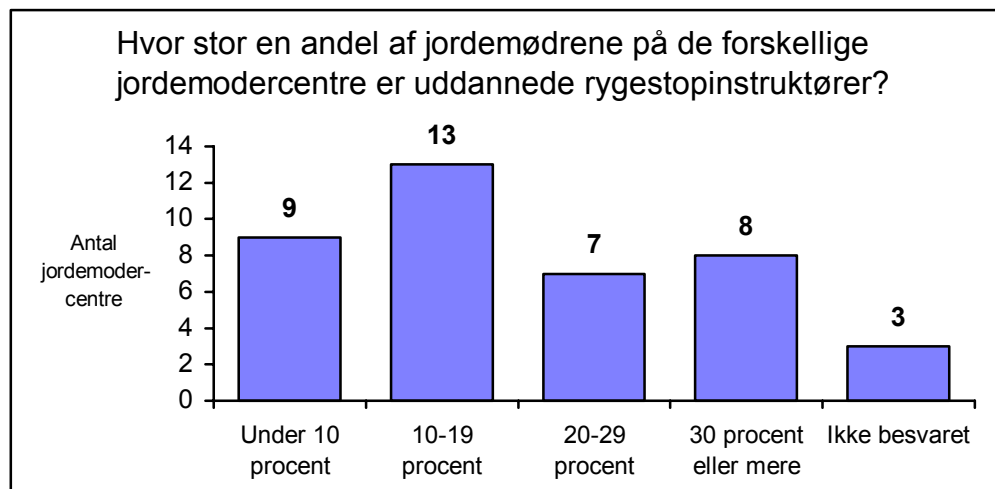
3. RYGESTOPUDDANNELSE AF JORDEMØDRE

Det generelle billede er, at andelen af jordemødre på jordemodercentre, der har deltaget i en eller anden form for rygestoprelateret uddannelse, kursus eller foredrag på dette område, er steget siden 2000.

På samtlige 37 jordemodercentre, der har besvaret spørgsmålet, finder man en eller flere jordemødre, der er uddannede rygestopinstruktører. Selv på de centre/fødesteder, som ikke har noget tilbud om rygeafvænning til gravide rygere, arbejder jordemødre med den kompetence.

I alt 160 af de 1131 jordemødre er uddannede rygestopinstruktører. Det svarer til 14 procent, hvilket er stort set det samme som i 2000.

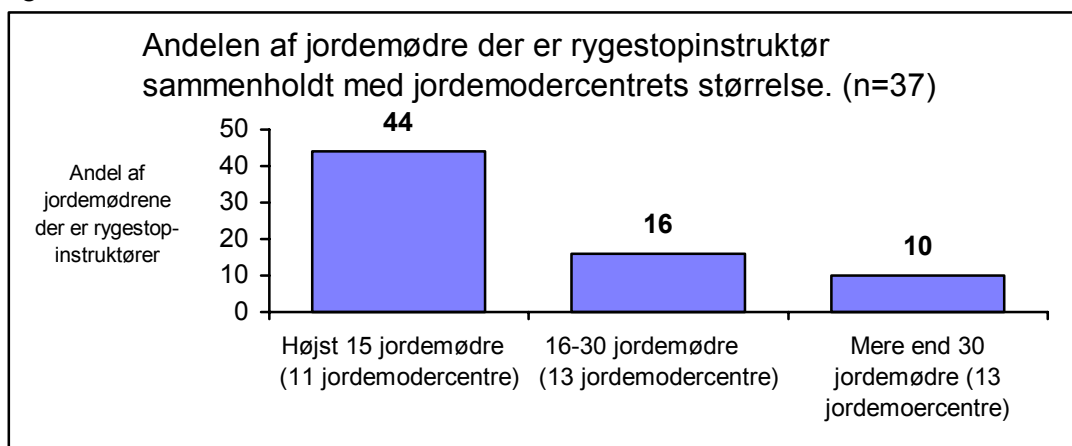
Figur 2.

Små jordemodercentre har generelt en større andel jordemødre, som er rygestopinstruktører, end mellemstore og store centre. Dette hænger til dels sammen med den større specialisering på de store centre.

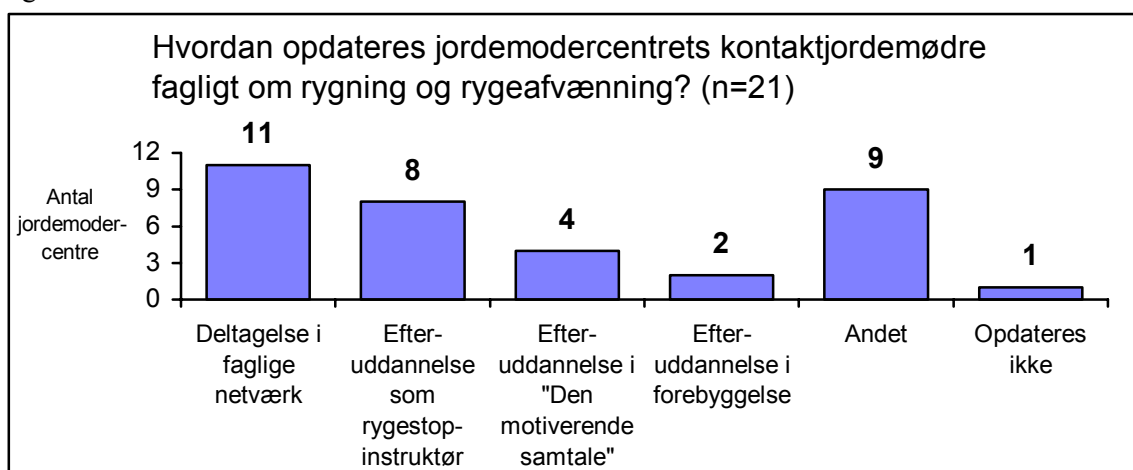

Figur 3.

Viden om og teknikker i forbindelse med rygeafvænnning er noget, der løbende bliver opdateret. Den faglige opdatering af jordemødre generelt vedrørende rygning og rygeafvænnning sker enten direkte til jordemødrene eller indirekte gennem kontaktjordemødrene. Kontaktjordemødrene er de jordemødre, som er med i Sundhedsstyrelsens kontaktnetværk.

Figur 4.

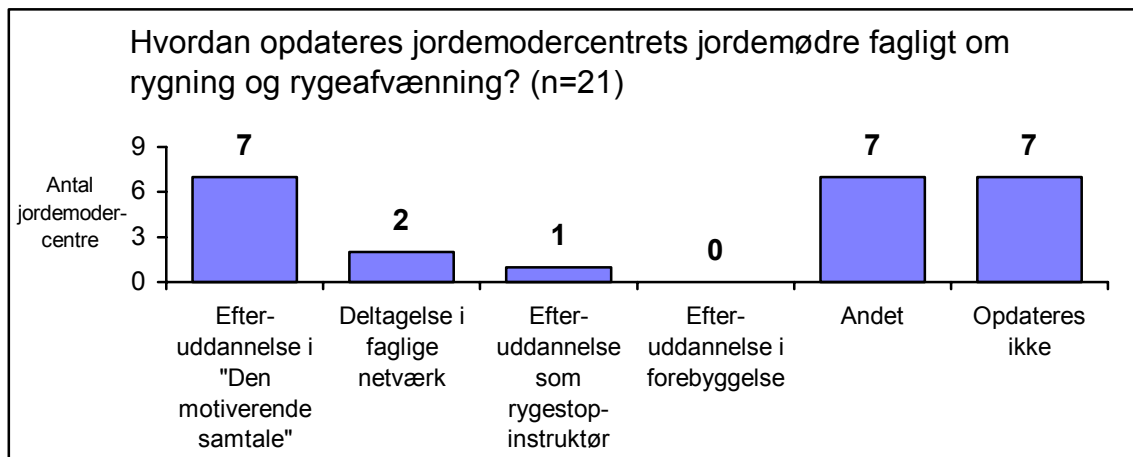

På cirka halvdelen af de jordemodercentre, der har egne tilbud, bliver kontaktjordemødrene fagligt opdaterede gennem deltagelse i faglige netværk, men mange får også en særlig efteruddannelse som rygestopinstruktør. Amtslige initiativer, temadage, årlige temamøder i Sundhedsstyrelsen og konferencer er andre måder hvorpå kontaktjordemødrene bliver ajourført på dette felt.

Det er ikke på alle jordemodercentre med tilbud om rygeafvænnning i eget regi, at jordemødrene bliver fagligt opdaterede. Men dér, hvor det forekommer, er efteruddannelse i "Den motiverende samtale" den måde, det oftest foregår på.

På flere jordemodercentre bliver centermøderne nævnt som kilde til faglig opdatering, og derudover finder man under "andet": "rygestopinstruktørerne orienterer", "temadage" og "via kontakt-jordemoder".

Figur 5.

Kurset "Den motiverende samtale" er ikke kun en efteruddannelse og et supplement til rygestopinstruktøruddannelsen, men lige så meget et fritstående, selvstændigt kursus. På i hvert fald 25 af de 40 jordemodercentre finder man jordemødre, der har været på dette kursus. Nogle steder sørger man for, at alle eller hovedparten af jordemødrene får mulighed for at deltage i netop dette kursus, uanset om de er rygestopinstruktør eller ej. På syv centre har samtlige jordemødre således deltaget i kurset, og blandt dem finder man samtlige tre jordemodercentre i Vejle Amt og to af de tre i Fyns Amt. På yderligere fem har mindst halvdelen af jordemødrene deltaget.

Ser man på udviklingen siden 2000, er antallet af jordemødre, der har deltaget i kurset "Den motiverende samtale", steget fra 111 til 326, hvilket er en stigning fra 10 procent af de ansatte jordemødre til 29 procent.

På 14 jordemodercentre har jordemødrene derudover fået en eller anden form for supplerende uddannelse i rygeafvænning for gravide. Det kan spænde fra deltagelse i konferencer og foredrag til deciderede kurser. På de to jordemodercentre i Ribe Amt har samtlige jordemødre været til foredrag og temaaften om rygestoparbejde blandt gravide, men ellers er det normalt en til to jordemødre pr. center, der har fået en form for supplerende uddannelse.

På 28 jordemodercentre - hvilket svarer til mere end to tredjedele - gives der tjenestefrihed med løn til jordemødrene, mens de bliver uddannet til rygestopinstruktører eller får nogen anden form for rygestopuddannelse. På ti centre får jordemødrene kun i visse tilfælde fuld kompensation. I otte af disse ti tilfælde drejer det sig om store jordemodercentre, hvor andelen af rygestopinstruktører ikke behøver at være så stor som på de små, for at dække behovet.

Cirka halvdelen af jordemodercentrene (21) betaler rygestopuddannelsen for deres medarbejdere, mens 14 kun gør det i visse tilfælde. Derudover får tre centre hele udgiften finansieret fra anden side. Det drejer sig primært om tidsbegrænsede

amtslige projekter. Jordemodercentrets størrelse synes ikke at have betydning for betaling af uddannelsen.

15 jordemodercentre er tilmeldt Rygestopbasen², mens 13 centre ikke er det. På de resterende 12 jordemodercentre er den, der har udfyldt spørgeskemaet, ikke klar over, om man er tilmeldt eller ej.

---

² Rygestopbasen er et tilbud om gratis hjælp til rygestopenheder, der ønsker at få vurderet og dokumenteret resultaterne af deres rygestopaktiviteter gennem en ekstern evaluering. Rygestopbasen er startet i efteråret 2000 som et forskningsprojekt, hvis mål er at vurdere effekt og økonomi ved rygeafvænningsstilbud i Danmark. Det er intentionen at basen skal overgå til at være en klinisk kvalitetsdatabase, når dette projekt udløber i efteråret 2003.

4. RYGEAFVÆNNINGSTILBUD PÅ JORDEMODERCENTRENE

Der bliver i denne rapport sondret mellem rygeafvænningsstilbud til gravide i jordemodercenterregi og øvrige rygeafvænningsstilbud, som jordemødre henviser de gravide rygere til (f.eks. rygestopklinikker og apoteker). Sidstnævnte tilbud er typisk ikke rettet specielt mod gravide og således heller ikke tilpasset deres specifikke behov.

4.1. Hvilke tilbud har jordemodercentrene?

Hvad angår rygeafvænningsstilbud på landets jordemodercentre har stort set halvdelen (19) ikke egne rygeafvænningsstilbud til gravide rygere. Det er blandt andet tilfældet for de tre jordemodercentre i Sønderjylland, begge centre i hhv. Frederiksborg, Vestsjællands og Ribe Amt, samt to af de tre meget store i Københavns Amt. At man ikke selv laver noget på dette område skyldes forskellige faktorer. Manglen på jordemødre forklarer, hvorfor der ikke længere er rygeafvænningsstilbud på jordemodercentrene i Sønderjyllands Amt.

"Normalt har vi tilbud om rygestopkurser for den gravide og hendes partner, men på grund af personalsituationen – for få jordemødre (vakante stillinger og ledige vikariater) – har det ikke været muligt at tilbyde kurserne siden sommeren 2002 ... Så snart jordemoder-situationen er normaliseret igen, vil tilbudet blive genetableret"

Amtsjordemoderen, Sønderjyllands

Amt

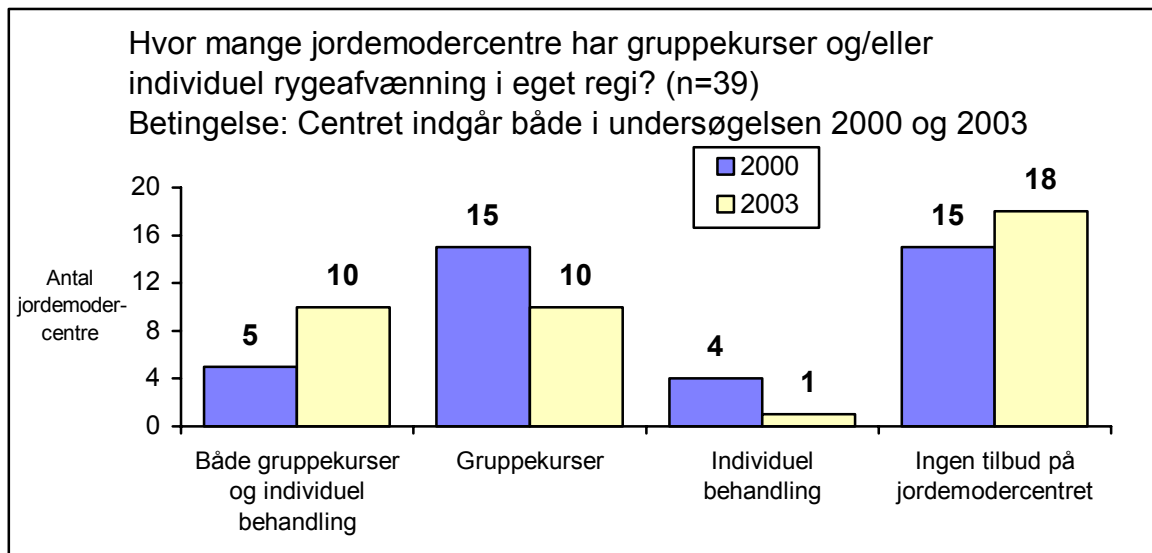
Underbemanding er årsagen til manglende rygeafvænningsstilbud også på andre jordemodercentre end dem i Sønderjylland. I Ribe Amt er der ingen rygestopaktivitet på selve jordemodercentrene, fordi rygestoparbejdet er centraliseret i en amtslig rygestopklinik, og på lignende måde forholder det sig i Frederiksborg Amt. I andre tilfælde er sygehuset den centrale enhed, hvor en anden afdeling end jordemodercentret eller en "rygestopcafé" på sygehuset sørger for rygestoparbejdet. På andre jordemodercentre har en stram økonomi gjort, at man har valgt at nedprioritere rygeafvænnings, mens man på yderligere andre fødesteder har indstillet aktiviteterne, fordi der ikke er nok med tilmeldinger til rygestopkurserne. Der er også jordemodercentre, hvor man ikke går særlig meget op i rygeafvænnings, og hvor der ikke er faste retningslinier for hvordan jordemødre skal forholde sig til gravide rygere.

Til gengæld har man på to jordemodercentre, der har omfattende egne tilbud til gravide rygere, valgt at tilbyde rygeafvænnings – delvis på bekostning af andre områder i svangreprofylaksen.

Blandt de jordemodercentre, der har egne tilbud, tilbyder 20 gruppeforløb og 11 individuelle forløb. Det drejer sig i alt om 21 jordemodercentre, hvor ti både har individuelle forløb og gruppeforløb, ti kun har gruppekurser, mens ét kun tilbyder individuel rygeafvænnings.

Sammenlignet med undersøgelsen i 2000 er der i dag færre jordemodercentre, der tilbyder gruppekurser og/eller individuel rygeafvænning i eget regi, selv når man ser bort fra de fire, der er nedlagt (som for øvrigt alle havde tilbud om gruppekurser og/eller individuel rygeafvænning).

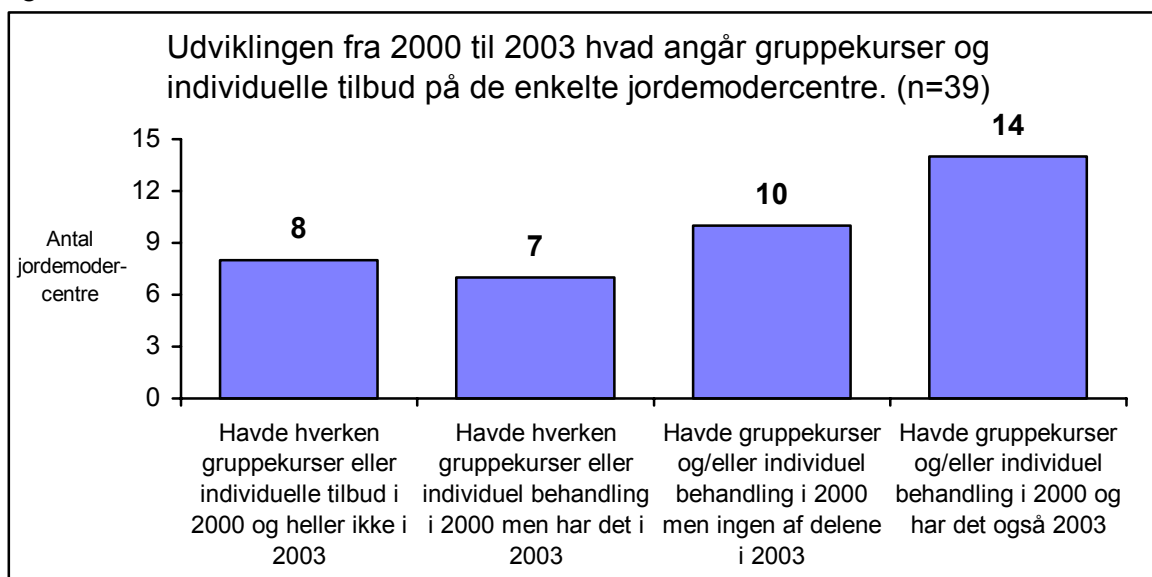
Figur 6.

Ganske vist er antallet af jordemodercentre, der både kan tilbyde gruppekurser og individuel rygeafvænning, steget fem til ti, men det antal, der i det hele taget kan tilbyde gruppe- og/eller individuel rygeafvænning, er faldet fra 24 til 21 i løbet af de sidste tre år.

Der er syv jordemodercentre, som i dag til forskel fra 2000 kan tilbyde gravide rygere støtte til rygeafvænning. På den anden side er der ti centre, som i løbet af de sidste tre år er holdt op med at have tilbud inden for egne rammer. Her er det på to centre besparelser, der er årsagen til lukningen, på fem centre mangel på jordemødre, på to centre manglende tilmeldinger til kurser og på et enkelt center er oprettelsen af en central rygestopklinik årsagen. Nettoresultatet er, som allerede konstateret, at der i dag er færre jordemodercentre end i år 2000, der i eget regi kan tilbyde gravide rygere hjælp.

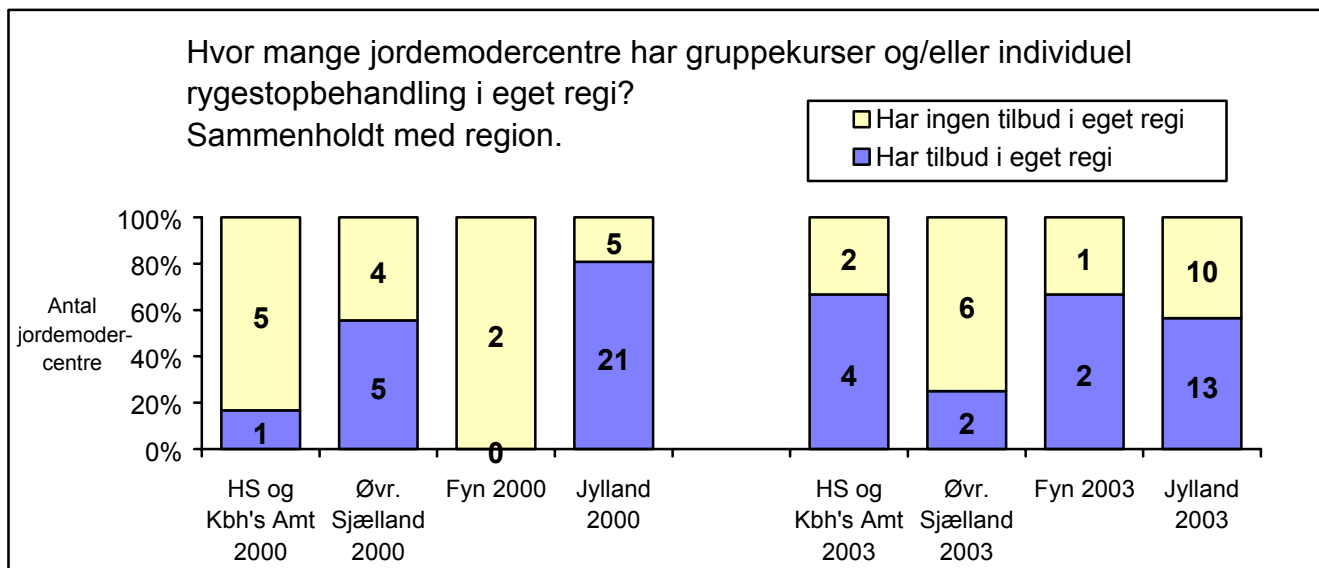
Figur 7.

4.2. Hvilke jordemodercentre har egne tilbud?

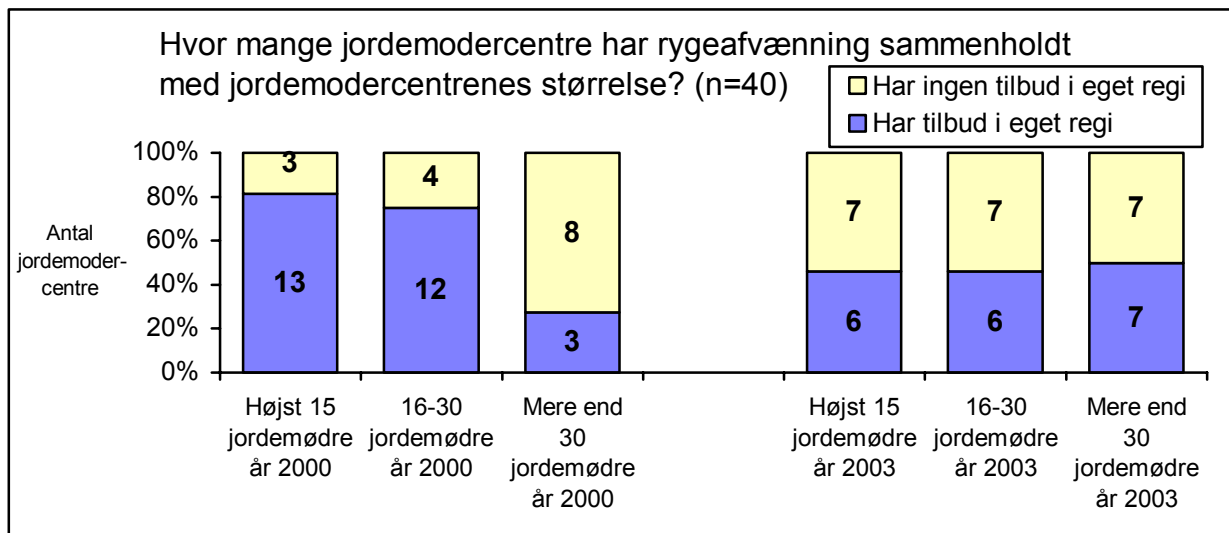
Hvad angår andelen af jordemodercentre med egne tilbud, viste undersøgelsen i 2000, at der var stor forskel mellem Hovedstadsområdet og resten af landet – i særdeleshed i forhold til Jylland.

Figur 8.

At billedet er anderledes i dag sammenlignet med for tre år siden, skyldes, at nogle af de store jordemodercentre i Københavns Amt og HS (og på Fyn) i dag kan tilbyde de gravide egne rygeafvænningsstilbud, samtidig med at jordemodercentre i Jylland (og på øvrige Sjælland) af forskellige grunde er ophørt med at tilbyde rygeafvænnings i eget regi.

Figur 9.

En konsekvens af dette er, at der i dag faktisk er flere gravide, der bliver tilbudt støtte til rygestop i jordemodercentrenes regi, end for tre år siden, selv om der er færre jordemodercentre, der har disse tilbud.

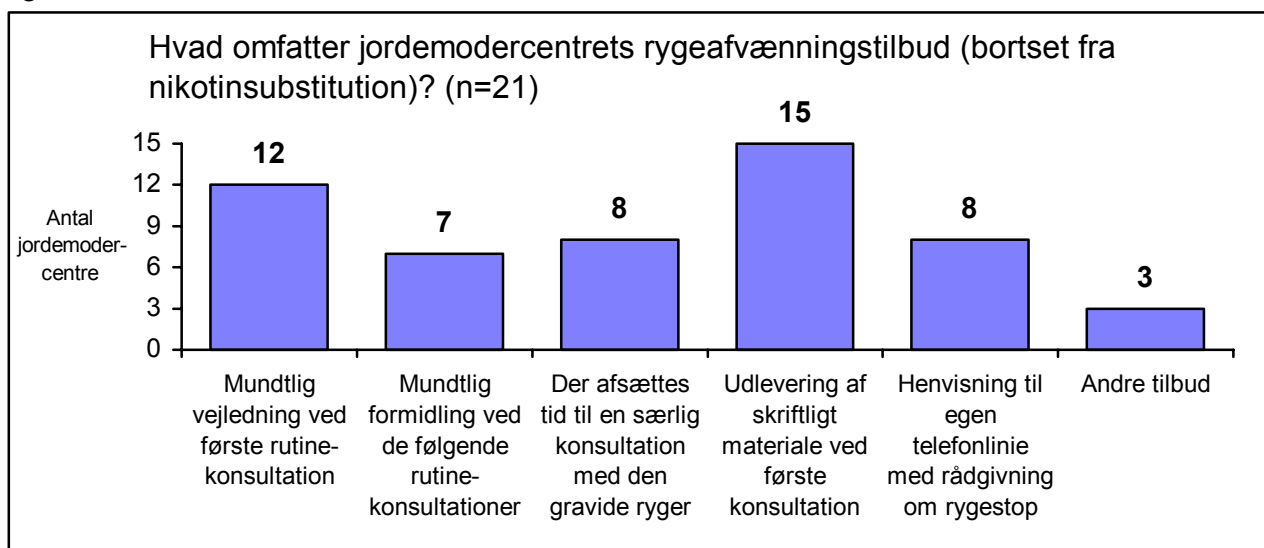
4.3. Jordemodercentre med tilbud i egen regi

Hvad omfatter de 21 jordemodercentres tilbud udover gruppekursus og/eller individuelle rygeafvænningsforløb?

Gravide rygere får på 12 jordemodercentre mundtlig vejledning i rygeafvænning ved første rutinekonsultation, og syv af dem afsætter også tid ved en eller flere af de følgende rutinekonsultationer til dette. På otte centre afsætter man tid til en særlig konsultation med den gravide ryger.

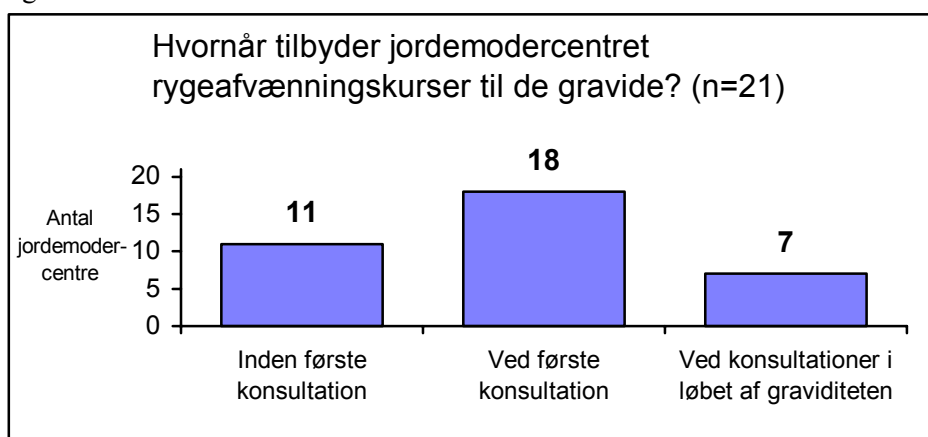
De fleste steder bliver der udleveret skriftligt materiale ved første konsultation. Derudover har otte jordemodercentre henvisning til egen telefonlinje med rådgivning om rygestop, noget der bliver formidlet i forbindelse med den første konsultation enten mundtligt eller som skriftlig information.

Figur 10.

Hvad angår rygeafvænningskurserne, har cirka halvdelen af de 21 jordemodercentre tilbud om kurser til gravide rygere **før** den første konsultation.

Figur 11.

I forbindelse med første konsultation på jordemodercentret, har de gravide rygere på alle 21 centre fået tilbud om rygeafvænningskursus. Syv af jordemodercentrene bliver desuden ved med at henvise de gravide rygere til afvænningskurser i forbindelse med konsultationerne senere i forløbet.

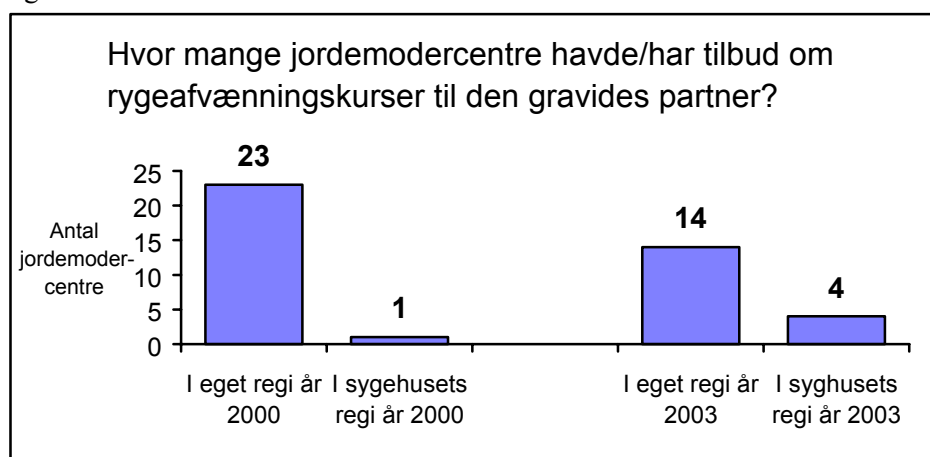
Udlevering af nikotinsubstitution forekommer på seks steder som rygestoptilbud på jordemodercentrene. I fem tilfælde er det jordemodercentre med egne tilbud.

4.4. Rygeafvænningsstilbud til de gravides partnere

På 14 af de 21 jordemodercentre med rygestoptilbud til de gravide får også den gravides partner mulighed for at deltage i gruppekurser og/eller individuel rygeafvænningskursus. Derudover kan den gravides partner på yderligere fire jordemodercentre få tilbud om kurser uden for jordemodercentrets regi, men inden for sygehusets mure.

Figur 12.

I 2000 havde 24 jordemodercentre ud af de 28 med egne rygeafvænningskurser til de gravide også tilbud om rygestopkurser til den gravides partner. 23 af disse var i eget regi. Det indebærer at antallet af jordemodercentre, der tilbyder den gravides partner rygeafvænningskurser, er faldet fra 24 til 18 – et fald på 25 procent, og andelen, der tilbyder det i eget regi, er faldet fra 23 til 14 – et fald på 40 procent.

4.5. Er tilbudene i fast drift eller et igangværende projekt?

Tilbudene på seks af de 21 jordemodercentre er tidsbegrænsede projekter. I fem af disse tilbyder man de gravide både gruppekursus og individuelle forløb, mens det sytte kun har individuelle forløb. På fem af dem får den gravides partner tilbud om rygeafvænningskurser.

To jordemodercentre har evalueret deres tilbud om rygeafvæning, og blandt de seks igangværende projekter vil i hvert fald tre blive evalueret, når projektperioden er afsluttet.

4.6. Ansvarsfordelingen på jordemodercentre med tilbud om rygeafvæning

Hvad angår gennemførelsen af selve rygeafvænningsindsatsen, hviler den på de jordemødre på jordemodercentrene, der er rygestopinstruktører eller med anden rygestoprelevant uddannelse. Undtagelsen er et center, hvor der er en sygeplejerske ansat til at lede kurserne og et, hvor projektlederen i et igangværende projekt tager sig af den opgave.

Planlægningen af rygestopindsatsen tager de jordemødre, der er rygestopinstruktører, sig normalt af. På 19 ud af de 21 jordemodercentre er det dem alene, eller sammen med den ledende jordemoder eller hendes stedfortræder, der planlægger, og på to af de igangværende projekter sker det sammen med projektlederen. På de to resterende jordemodercentre er det henholdsvis lederen og projektlederen alene, der planlægger indsatsen.

4.7. Monitorering af deltagelse i jordemodercentrenes rygeafvænningsstilbud

De færreste jordemodercentre fører regnskab med, hvor mange gravide der deltager i jordemodercentrenes rygestoptilbud. Kun seks jordemodercentre af de 21 med rygeafvænningskurser i eget regi svarer, at de har kendskab til, hvor stor en andel af de gravide rygere, der har deltaget i rygeafvænningsstilbud.

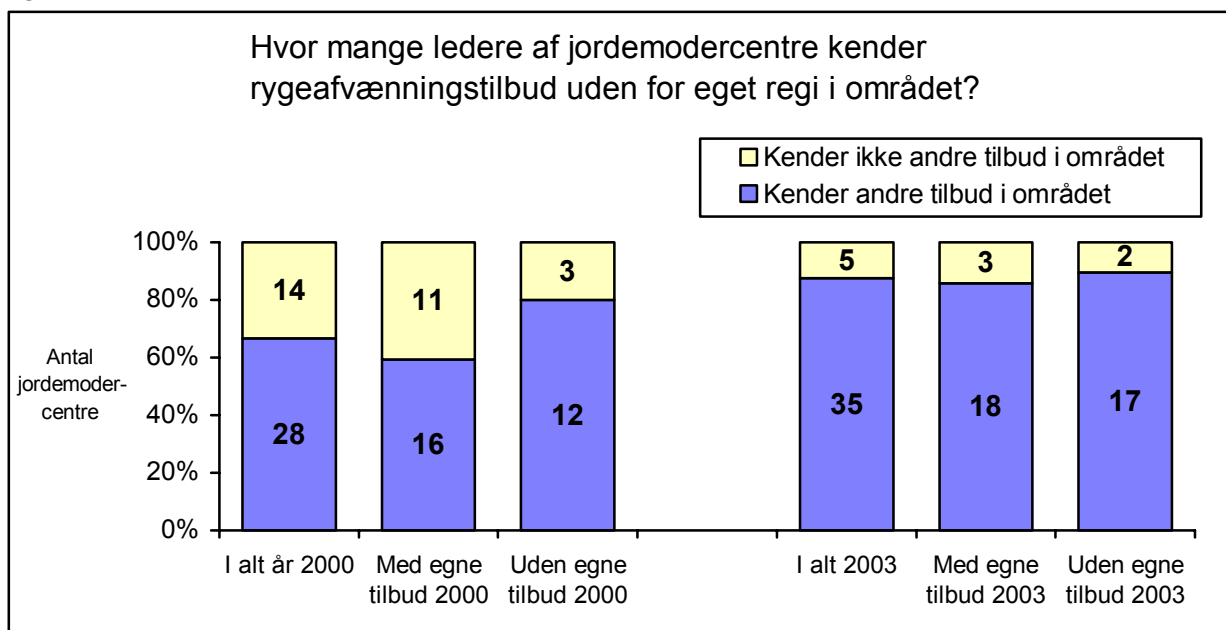
5. ANDRE RYGEAFVÆNNINGSTILBUD I AMTET ELLER KOMMUNEN

Jordemodercentrene har i dag større kendskab til, og er mere tilbøjelige til at henvise gravide rygere til eksterne udbydere.

På 35 af de 40 jordemodercentre har man kendskab til andre rygeafvænningsstilbud end jordemodercentrets i eget område. Blandt dem indgår 17 af de 19 jordemodercentre, der ikke har tilbud om rygeafvænning i eget regi. Af de resterende to har det ene jordemodercenter ikke besvaret spørgsmålet og det andet, som ligger i Københavns Amt, svarer, at der ikke findes nogle rygeafvænningsstilbud i området.

Blandt de 21 jordemodercentre, som har egne rygeafvænningsstilbud, kender man på 18 centre andre tilbud i nærområdet.

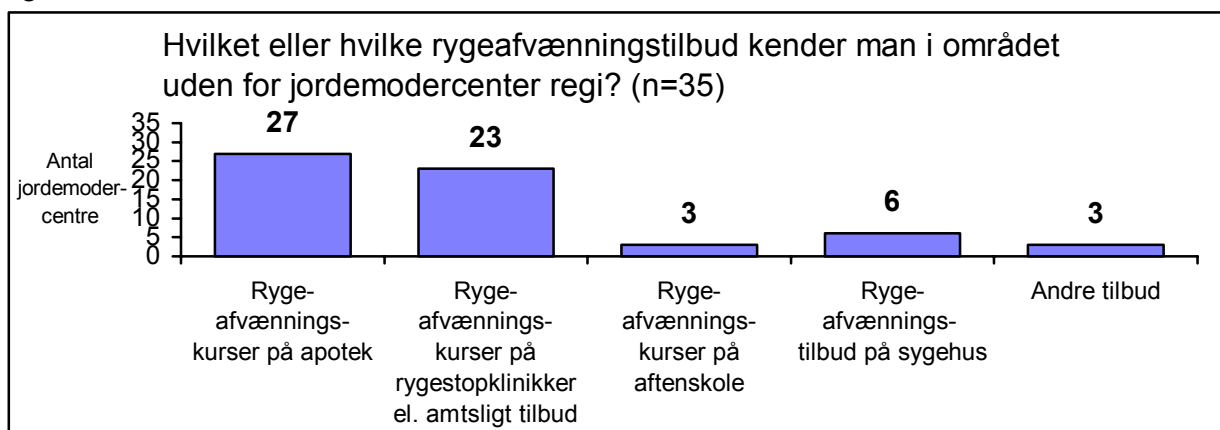
Figur 13.

I løbet af de seneste tre år er lederens kendskab til rygeafvænningsstilbud uden for eget jordemodercenter steget, men det er primært blandt dem, der har egne tilbud. Allerede i 2000 var der kun tre jordemodercentre, uden egen rygestopaktivitet, der ikke kendte eksterne rygeafvænningsstilbud i området.

Næsten fire femtedele af de jordemodercentre, der har kendskab til rygestoptilbud uden for jordemodercentrets regi, men i deres eget område, nævner rygeafvænningskurser på apotek, og mere end halvdelen har kendskab til kurser på rygestopklinikker eller lignende. Derudover nævner ti jordemodercentre "andre tilbud", hvoraf seks er rygeafvænningsstilbud på sygehuset og ét "amtsligt tilbud".

Figur 14.

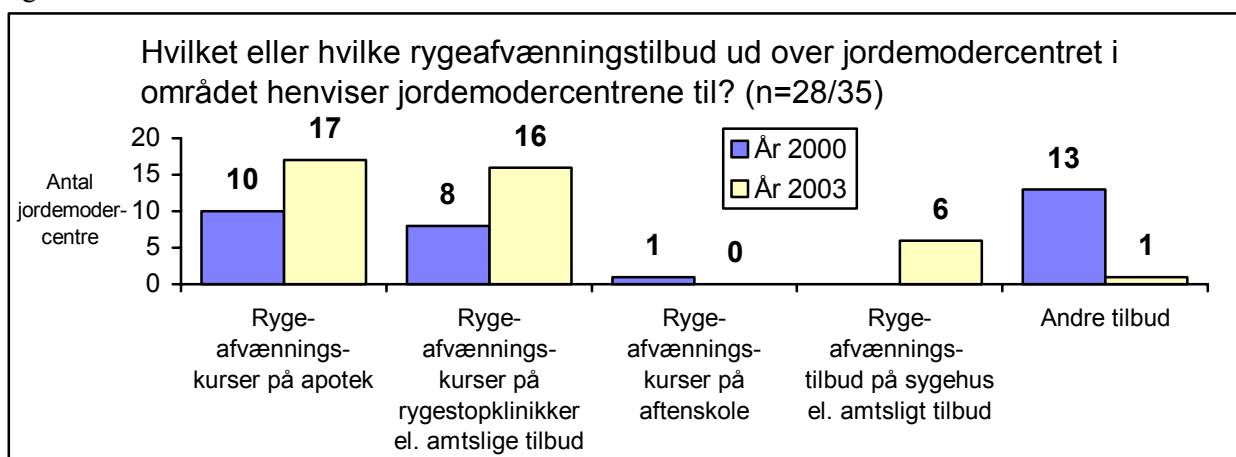

Der er ikke kun flere jordemodercentre i dag end for tre år siden, der har kendskab til andre rygeafvænnings tilbud, det er også mere almindeligt, at man kender mere end ét eksternt alternativ. I 2000 havde 18 jordemodercentre kendskab til rygeafvænningskurser på apotek og ti til kurser på rygestopklinikker eller lignende. I dag er de tilsvarende tal henholdsvis 27 og 23.

En ting er at have kendskab til tilbudene uden for jordemodercentrets regi, noget andet er at henvise dertil. 17 af 27 jordemodercentre (63 procent), der har kendskab til apotekernes rygeafvænningskurser, henviser også til dem, og 16 af de 23 (70 procent), der har kendskab til rygestopklinikker, henviser til disse. Samtlige seks jordemodercentre, hvor der er tilbud om rygeafvænnings tilbud på sygehuset, benytter sig af denne mulighed, mens ingen af de tre jordemodercentre, der har kendskab til rygeafvænningskurser på aftenskole, henviser til disse.

I de forløbne tre år er man på jordemodercentrene blevet mere tilbøjelige til at henvise gravide rygere til apotek og rygestopklinikker – rygeafvænnings tilbud, der ikke er i jordemodercentrets eller sygehusets regi.

Figur 15.

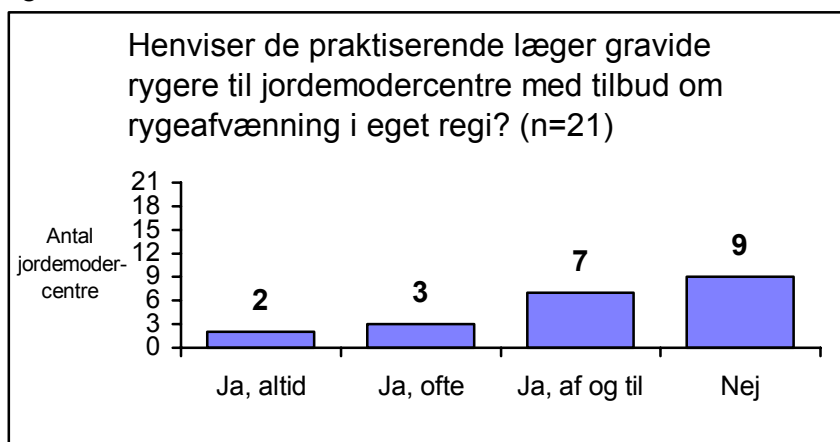
Fra undersøgelsen i 2000 vides ikke, om "andet tilbud" i nogle tilfælde er tilbud på eget sygehus, men der findes ingen grund til at tro andet end, at man i 2000 ligesom i 2003 først henviser til tilbud på eget sygehus, når der er brug for eksterne tilbud.

6. SAMARBEJDE MED PRAKTISERENDE LÆGER

Der er et forholdsvis begrænset samarbejde mellem de praktiserende læger og jordemødre omkring rygeafvænning. Dette til trods for at Sundhedsstyrelsen i sine retningslinier for svangreomsorg anbefaler etablering af tværfaglige teams med bl.a. praktiserende læger.

Der er kun få jordemodercentre, hvor lederen oplever, at de praktiserende læger regelmæssigt henviser gravide rygere til centrets tilbud om rygeafvænning.

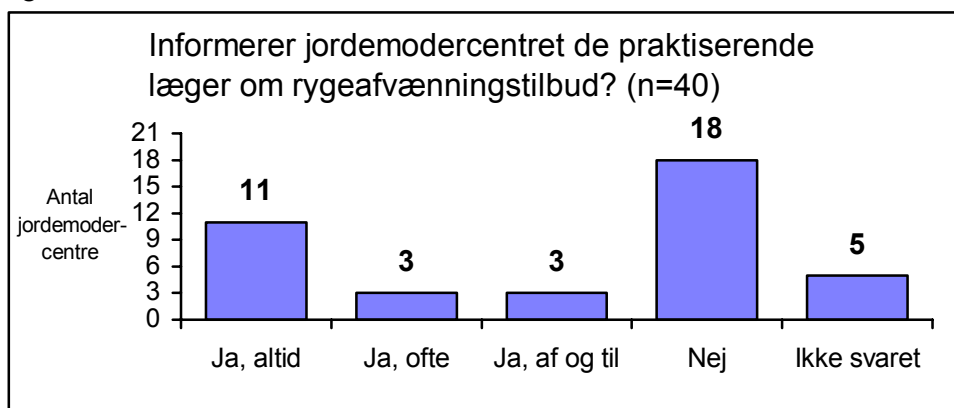
Figur 16.

Der er kun to af de 21 jordemodercentre, der har rygeafvænningsstilbud i eget regi, der mener, at de praktiserende læger altid henviser gravide rygere til dem. På yderligere 10 jordemodercentre får man 'ofte' eller 'af og til' henvisninger, mens man på 9, svarende til næsten halvdelen af jordemoder-centrene med rygestopkurser i eget regi, ingen henvisninger får.

Hvad angår kommunikationen den modsatte vej, det vil sige jordemodercentrenes information om deres tilbud om rygeafvænning til de praktiserende læger, mener 11 ledere, at de systematisk informerer lægerne. Det drejer sig om otte jordemodercentre med egne rygestopaktiviteter og tre med eksterne rygestoptilbud.

Figur 17.

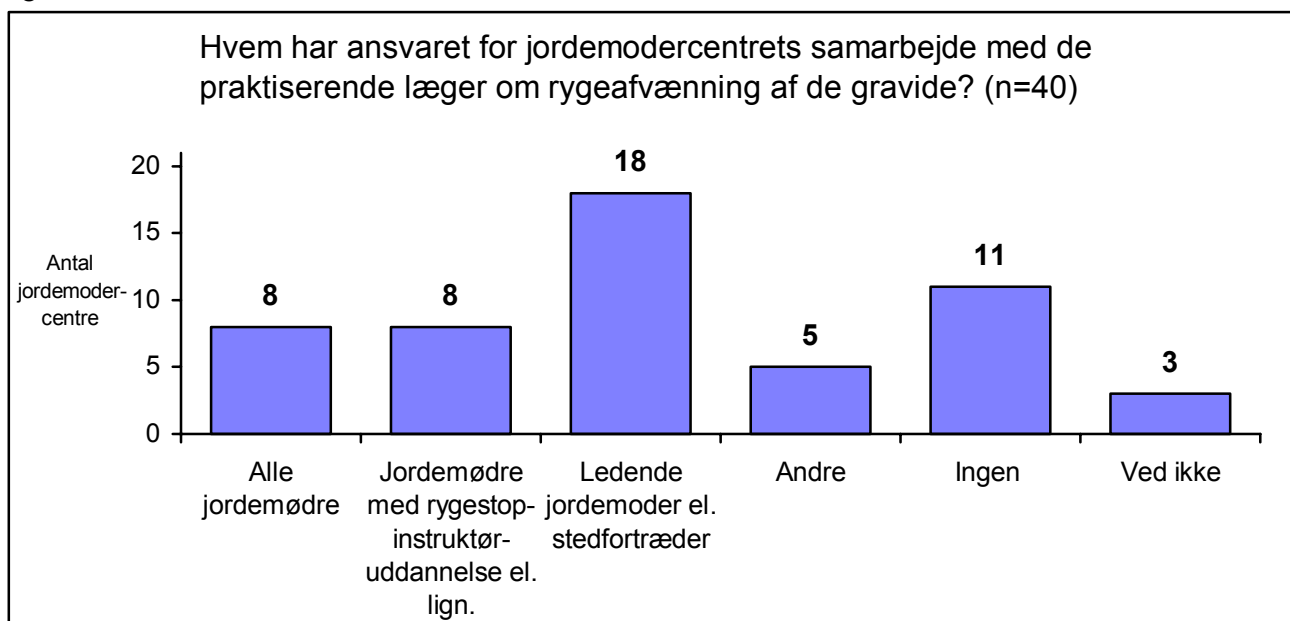

På 17 af de 18 jordemodercentre, hvor man svarer, at lægerne ikke henviser gravide rygere til deres tilbud, informerer jordemodercentrene heller ikke de praktiserende læger om, hvilke tilbud der er til den gravide ryger.

I Sønderjylland sørger alle jordemodercentre for, at de praktiserende læger systematisk bliver informerede, men også i Ringkøbings og Århus Amt er det almindeligt. Ni af de 11 jordemodercentre, der mere eller mindre systematisk orienterer de praktiserende læger om deres rygeafvænningsstilbud, ligger i Jylland.

Hvad angår ansvaret for samarbejdet med de praktiserende læger om rygeafvænnelse af de gravide, er det mest almindelige, at det varetages af den ledende jordemoder (el. stedfortræder) i fællesskab med andre jordemødre (med eller uden rygestopuddannelse). Sådan er det på 14 jordemodercentre, mens det er den ledende jordemoder alene på fire.

Figur 18.

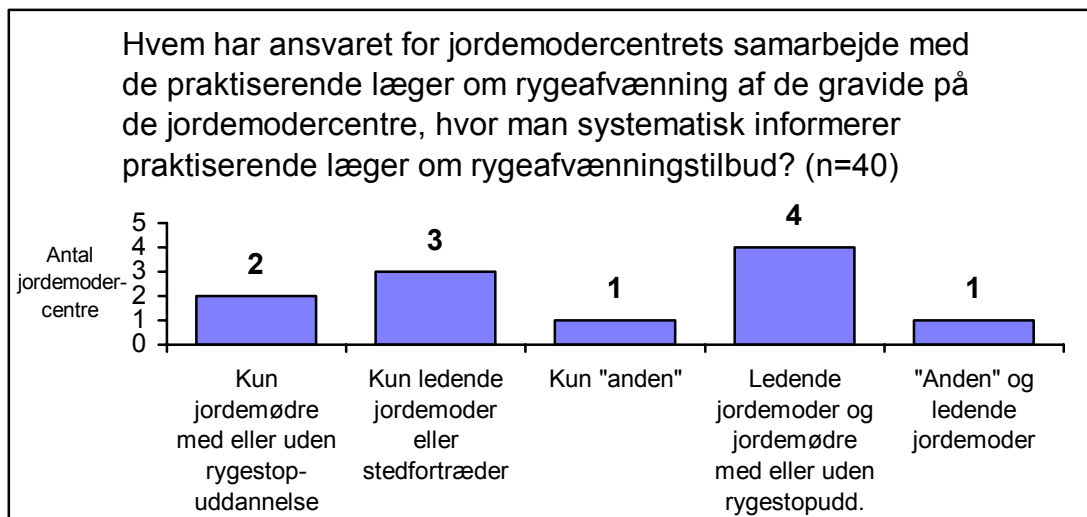

Under kategorien "andre" bliver "klinikledelsen i fællesskab", "praksiskonsulent", "praksiskoordinator" samt "projektleder" nævnt. På 14 jordemodercentre har man

enten intet samarbejde med de praktiserende læger på dette område eller også ved den ledende jordemoder ikke, hvem der har ansvaret – hvilket indebærer, at der sandsynligvis ikke er nogen systematisk kontakt.

Der er intet generelt mønster for hvem, der har ansvaret på de 11 jordemodercentre, der systematisk informerer de praktiserende læger om rygeafvænningsstilbud. Tilsyneladende er det andre faktorer end selve organiseringen, der afgør, om kommunikationen mellem jordemodercentret og lægerne er i orden.

Figur 19.

På det åbne spørgsmål om, hvordan samarbejdet, ud over vandrejournalerne, koordineres med de praktiserende læger om rygeafvænningsstilbud, har 15 jordemodercentre besvaret spørgsmålet.

- De informeres om tilbud og får materiale om rygestopkurser, som de udleverer til de gravide. (3 svar)
- De praktiserende læger orienteres løbende om de tilbud, der gennemføres i jordemodercentret.
- Der er ikke samarbejde omkring rygeafvænningsstilbud. Der er fælles opbakning til den enkelte gravide, der har nedsat eller ophørt med at ryge, men ikke decideret samarbejde.
- Gennem praksiskonsulent. (2 svar)
- Kontaktudvalgsmøder. Tværfaglige møder. Pjecer. (2 svar)
- Praksiskoordinator informerer om fødestedets tilbud om rygeafvænningsstilbud.
- Praktiserende læger er informeret om tilbudet og gør den gravide opmærksom på tilbudet.
- Skriftligt informationsmateriale.
- Ved åbenthus-møder mellem alm. praktiserende læger og jordemodercentret.
- Vi har udarbejdet en lille folder om hjælp til rygestop, som praktiserende læger skal udlevere til den rygende gravide ved første lægebesøg.
- Via elektronisk-nyt – sendes ud på amtets intranet.

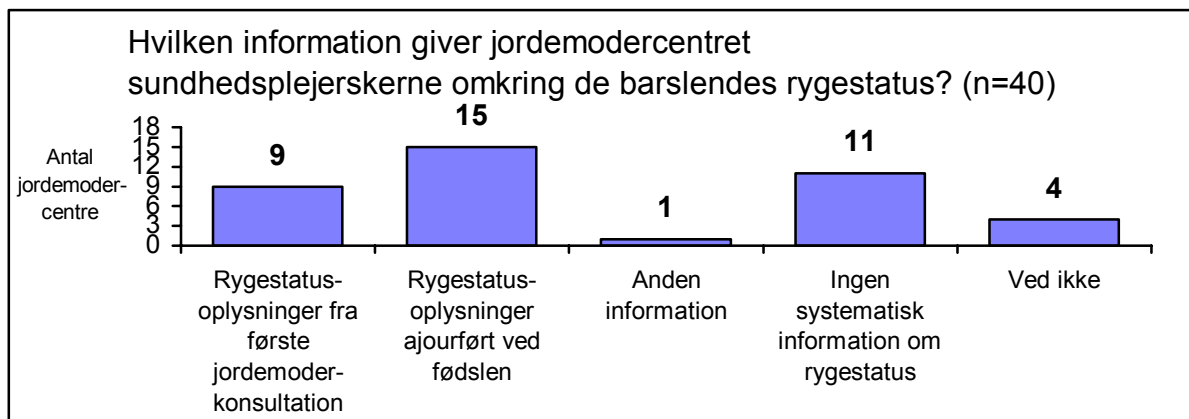
Vedrørende ansvaret for jordemodercentrets samarbejde med praktiserende læger om rygeafvænning af de **barslende**, dvs. dem som har født, og som stadigvæk er indlagt, er der kun 13 jordemodercentre, der har en ansvarsfordeling. Den har de 13 centre, rent organisatorisk, løst på otte forskellige måder. 18 jordemodercentre har svaret "ingen har ansvaret", syv "ved ikke" og to har slet ikke besvaret spørgsmålet.

7. SAMARBEJDE MED SUNDHEDSPLEJERSKER

Jordemodercentrenes kommunikation med sundhedsplejen er også begrænset, selv om den ser ud til at være bedre end med de praktiserende læger.

På over halvdelen af jordemodercentre (24) mener lederen, at sundhedsplejerskerne systematisk får oplysninger om de nybagte mødres rygestatus. Ni af disse leverer dog data, der stammer fra oplysningen fra første jordemoderkonsultation. Kun 15 ledere oplyser, at sundhedsplejerskerne får en opdateret information om mødrenes rygestatus. 12 af disse 15 jordemodercentre har rygeafvænning i eget regi. I særdeleshed i Nordjyllands Amt, men også i Vejle og Ringkøbing Amt har man afsat tid til at ajourføre de fødendes/barslendes rygestatus.

Figur 20.

Det er bemærkelsesværdigt, at 11 jordemodercentre svarer, at de ikke giver sundhedsplejerskerne nogen systematisk information om rygestatus, da rygestatus skal noteres på fødselsanmeldelsen, som sundhedsplejersken skulle få en kopi af alle steder.

På ti jordemodercentre er det aftalt, hvem der koordinerer samarbejdet med sundhedsplejerskerne, men kun tre af dem formidler rygestatusoplysninger, som er ajourført ved fødslen. Hvorvidt man skal ajourføre rygestatus ved fødslen eller ej, bliver tilsyneladende besluttet af andre end dem, der koordinerer samarbejdet.

På det åbne spørgsmål om, hvordan samarbejdet koordineres med sundhedsplejerskerne om rygeafvænning, har ti jordemodercentre besvaret spørgsmålet.

- **Sundhedsplejerskerne informeres om jordemodercentrets tilbud, som i enkelte tilfælde kan benyttes af barselkvinderne også. (3 svar)**
- **Der er informeret om Centrets rygestoptilbud i forbindelse med halvårligt tværfagligt møde.**
- **Ensartet information.**

- **Evt. via tværfaglige møder.**
- **Tværfaglige møder. Kontaktudvalget.**
- **Ved personlig ofte telefonisk henvendelse.**
- **Vi har fællesmøde med sundhedsplejersken cirka hver 3. måned.**
- **Via det tværfaglige team.**

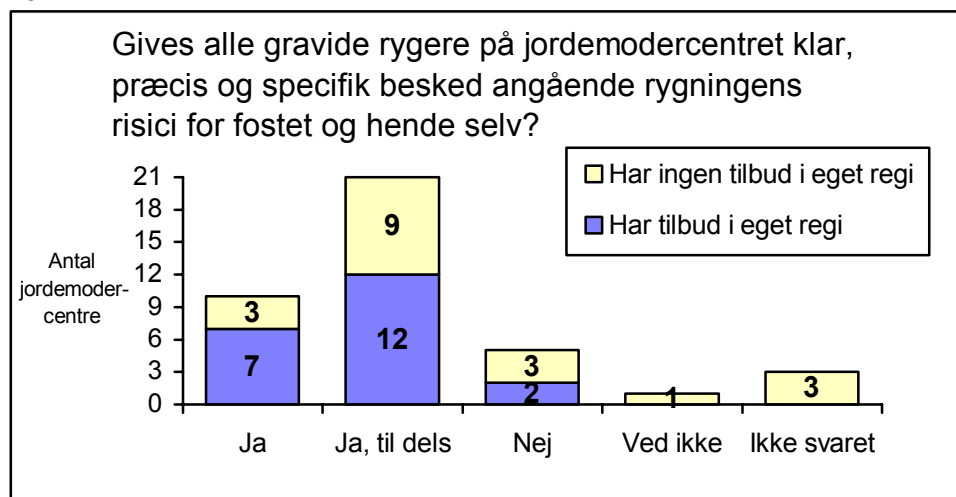
8. JORDEMODERCENTRETS HOLDNING TIL RYGEAFVÆNNINGEN AF GRAVIDE

I dette kapitel gennemgås forskellige udsagn om jordemodercentrets rygestoptilbud, om formidling af aktiviteterne og om gravide som potentielle deltagere i disse tilbud.

8.1. Bliver alle gravide passende informeret?

På hver fjerde jordemodercenter (10) mener ledelsen, at den gravide får klar, præcis og specifik information. Der er ingen signifikant sammenhæng med, om man har rygeafvænningsstilbud i eget regi eller ej. Heller ikke jordemodercentrets størrelsen eller beliggenhed i landet spiller nogen rolle i denne sammenhæng.

Figur 21.

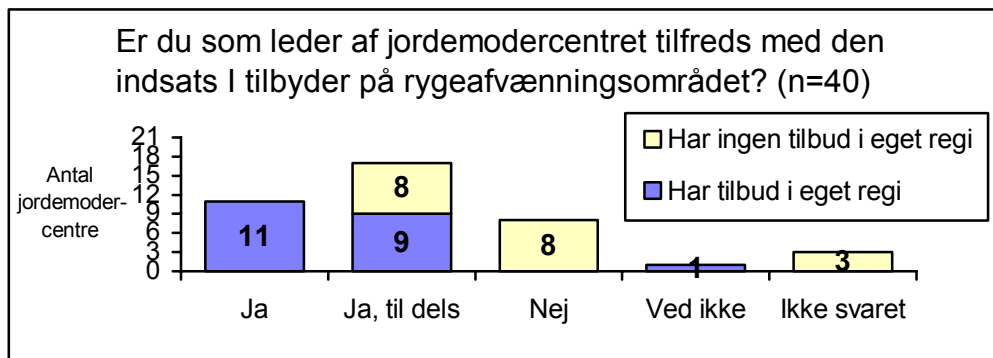
På ét punkt er der en signifikant sammenhæng (5% niveau). Jo større andel af jordemødrene, der er uddannede rygestopinstruktører, jo større er sandsynligheden for, at ledelsen mener, at man har givet alle gravide rygere på jordemodercentret en klar, præcis og specifik besked angående rygningens risici for fostret og hende selv.

8.2. Er man tilfreds med rygestopindsatsen?

For at afdække holdninger blandt lederne af jordemodercentrene har lederne taget stilling til forskellige udsagn. Det første handler om hvorvidt lederne af jordemodercentrene er tilfredse med den indsats, de udfører på rygeafvænningsområdet?

I alt 11 ledere er fuldt tilfredse med indsatsen på rygeafvænningsområdet. Dette omfatter kun jordemodercentre, der har rygeafvænnings i eget regi. Omvendt er der ikke et jordemodercenter med egne rygestopkurser, der er helt utilfreds med indsatsen.

Figur 22.

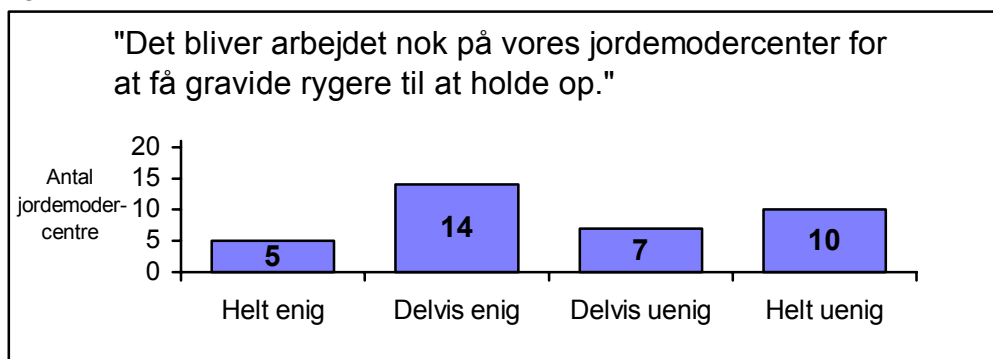

Samtlige otte ledere af jordemodercentre, som er direkte utilfredse med indsatsen, kommer fra jordemodercentre uden egne tilbud.

"Der bliver arbejdet nok på vores jordemodercenter for at få gravide rygere til at holde op."

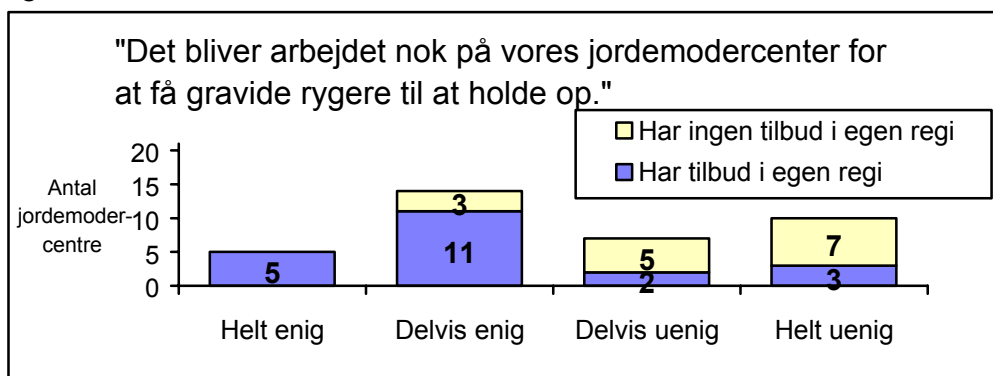
Næsten halvdelen af lederne er uenige i dette udsagn og hver fjerde (10) er "helt uenig". Fem jordemodercentre mener, at hos dem bliver der gjort nok.

Figur 23.

De, der mener, at der bliver arbejdet nok, er også mere tilfredse med deres indsats, men sammenhængen med eventuelle egne rygestopaktiviteter er ikke længere lige indlysende.

Figur 24.

Der er ganske vist intet jordemodercentre uden egne rygeafvænningskurser, som er helt enig i udsagnet, men der er jordemodercentre med rygestopkurser i eget regi, som er helt uenige. Egne rygestopaktiviteter er således en nødvendig men ikke tilstrækkelig betingelse for at opleve, at der bliver arbejdet nok på dette område.

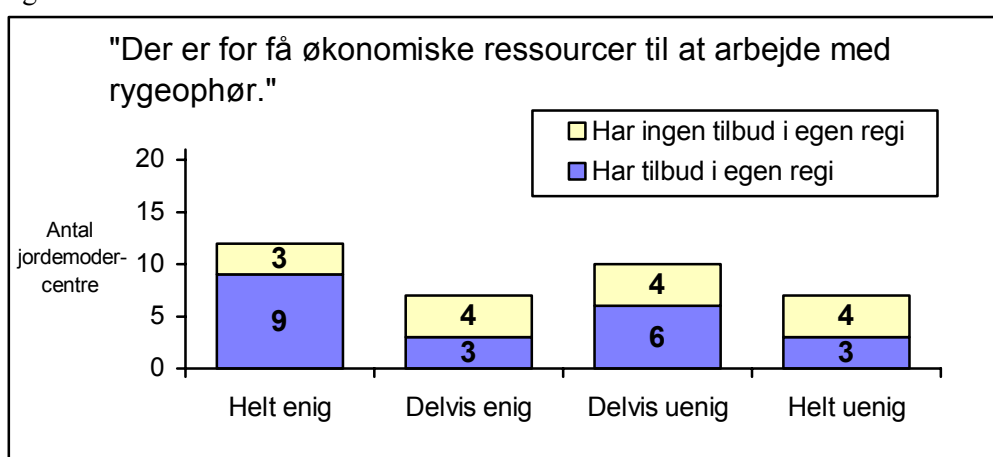
8.3. Barrierer i forbindelse med jordemodercentrenes rygestoparbejde

På dette felt opfattes manglende økonomiske og personalemæssige ressourcer som vigtige barrierer for rygestoparbejdet.

"Det er for få økonomiske ressourcer til at arbejde med rygeophør"

Over halvdelen af jordemodercentrene mener, at der er for få penge til dette område. Det er sigende, at jordemodercentre med egne rygeafvænningskurser oftere synes, at der er for få ressourcer til rygestoparbejdet end de rygestopcentre, der ikke har det.

Figur 25.

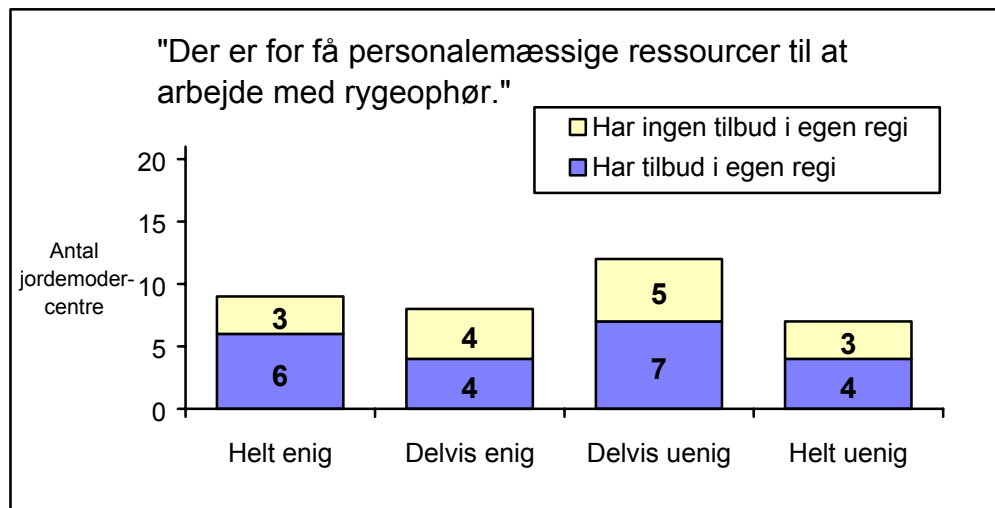
Man er mere tilfreds med de økonomiske betingelser for rygestoparbejdet på små jordemodercentre end på store og mellemstore. Mens kun cirka hver fjerde

jordemodercenter med højst 15 ansatte jordemødre er enig i udsagnet, er dette tilfældet for over halvdelen af dem på jordemodercentre med flere ansatte.

"Der er for få personalemæssige ressourcer til at arbejde med rygeophør"

23 af de 36 jordemodercentre, der har forholdt sig til dette og det forrige udsagn, har den samme holdning til begge udsagn.

Figur 26.

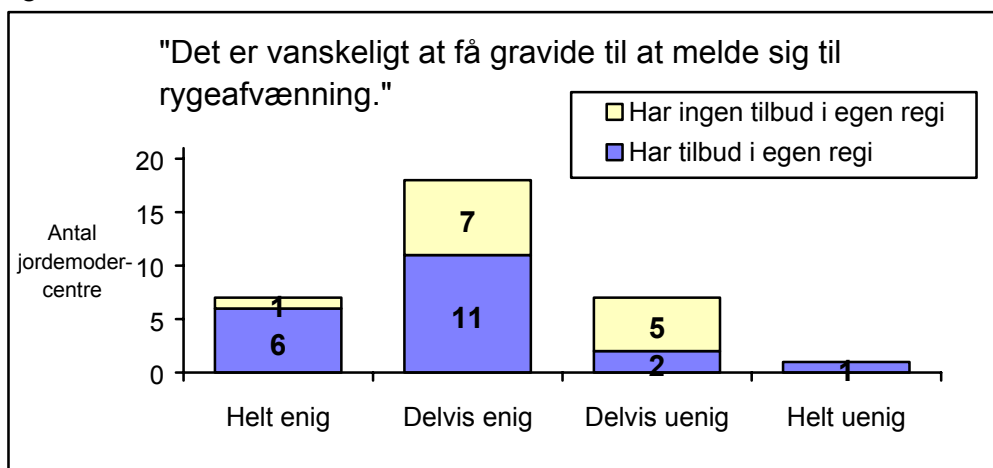
På de øvrige 13 centre synes man, at de manglende økonomiske ressourcer er en smule mere belastende for rygestoparbejdet end de personalemæssige, men forskellen er meget lille, så også i dette tilfælde er cirka halvdelen af jordemodercentre enige i udsagnet.

Sammenlignet med holdningen i 2000 er man på jordemodercentre i dag mere utilfreds med størrelsen på de økonomiske og de personalemæssige ressourcer.

"Det er vanskeligt at få gravide til at melde sig til rygeafvænning."

De fleste ledere på jordemodercentre, der har forholdt sig til udsagnet (25 af de 33), er enige i, at det er forholdsvis svært at få gravide til at melde sig til rygeafvænning. Ikke desto mindre var der i 2000 en endnu større andel, der syntes det var svært.

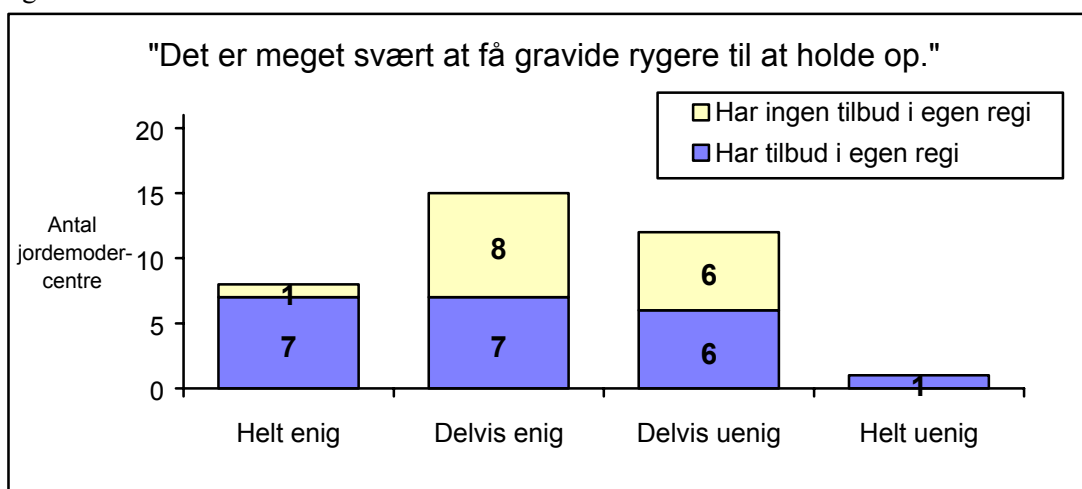
Figur 27.

"Det er svært at få gravide rygere til at holde op."

Næsten to tredjedele af lederne (23) synes, at det er svært at få gravide rygere til at holde op. De største problemer oplever de jordemodercentre, der har egne rygestopaktiviteter.

Figur 28.

8.4. Skal jordemodercentre overhovedet beskæftige sig med rygeafvænning?

"Det har ingen værdi at gennemføre rygeafvænning."

Med to undtagelser er samtlige jordemodercentre "helt uenig" i udsagnet. Det ene center, der er "helt enig" i udsagnet, er ét af de to, der hverken har

rygeafvænningsstilbud i eller uden for eget regi. Fraværet af rygeafvænningsstilbud på dette jordemodercenter er således et bevidst valg. Det andet jordemodercenter er "delvis enig" i udsagnet. Der har man rygeafvænningsstilbud i eget regi.

"Man skal være varsom med at tilbyde gravide rygeafvænnning, da den stress et rygestop ofte medfører, i sidste ende er værre for fostret end rygning."

Dette synspunkt omkring stress er ikke fremherskende. Kun på to jordemodercentre (der for øvrigt har den samme leder) er man "helt enig" i udsagnet, mens man på 30 jordemodercentre er "helt uenig" og på fire "delvis enig".

9. KONKLUSION

Det kan på basis af undersøgelsen konkluderes, at rygestopindsatsen på de danske fødesteder og jordemodercentre er mindre i marts 2003 end i 2000. Der er i marts 2003 færre fødesteder og jordemodercentre, der har rygeafvænnings tilbud til gravide rygere end tre år tidligere. Årsagen til dette skal hovedsageligt findes i mangel på arbejdskraft/jordemødre, besparelser eller mangel på tilmeldinger til rygeafvænningskurser. Af de 21 centre, som har tilbud i 2003, har de seks projektkarakter, dvs. der er tale om en tidsbegrænset indsats. Antallet af fødesteder og jordemodercentre med tilbud i eget regi til den gravides partner er faldet med 40 procent fra 2000 til marts 2003.

Når jordemodercentre eller fødesteder prioriterer ikke at have tilbud til gravide og deres partnere om rygeafvænnning, henvises der ofte til udbydere af rygeafvænnings tilbud udenfor jordemodercentret/fødestedet. Kendskabet til disse tilbud er steget siden 2000, og der er en større tilbøjelighed til at henvise gravide rygere til 'eksterne' udbydere. Typisk er disse 'eksterne' tilbud generelle borgertilbud, hvor der ikke er særlig fokus på den gravide og hendes situation og behov.

Uddannelsesniveaueet på området for rygeafvænnning synes at være blevet lidt højere blandt jordemødre i kraft af at en større andel af disse har gennemgået kurset "Den motiverende samtale".

Undersøgelsen tyder videre på, at der er en begrænset viden om gravides rygevaner samlet set. På grund af manglende systematisk registrering, opdatering og opsamling er lederen af jordemodercentret/fødestedet, som har udfyldt skemaet sjældent klar over hvor mange gravide, der ryger og hvor mange gravide rygere, der holder op med at ryge i løbet af graviditeten. Det er således kun fem ledere, der kender tallet for andelen af gravide, der ryger ved fødslen.

Sundhedsstyrelsens retningslinier for svangreomsorg anbefaler generelt nedsættelse af tværfaglige teams. Ifølge undersøgelsen er samarbejdet mellem praktiserende læger, jordemødre og sundhedsplejersker omkring rygeafvænnning af gravide i dag begrænset. Retningslinierne siger videre, at gravide der ryger dagligt efter 1. trimester ofte vil have gavn af substitutionsbehandling. Ifølge undersøgelsen anbefaler kun 6 jordemodercentre/fødesteder brug af nikotinsubstitution til gravide rygere.

Undersøgelsen viser endelig, at det er en udbredt opfattelse blandt lederne, at der er for få ressourcer til arbejdet med rygeafvænnning på jordemodercentre/fødesteder, og at ikke alle gravide får passende information om skadevirkningerne ved rygning under graviditeten. Dette understreger behovet for at styrke indsatsen på dette område.

Undersøgelse af tilbud om rygeafvænning til gravide på danske jordemodercentre/fødesteder

Navn på
jordemodercenter/fødested.....
beliggende
i:.....amt.

Navn på ledende jordemoder:
.....

1. Hvor mange jordemødre (fuldtid og deltid) er i alt ansat på jordemodercentret/fødestedet?

.....(antal jordemødre)

2. Hvor mange fødsler var der i alt på jordemodercentret/fødestedet i 2002?

.....(antal fødsler)

Rygestopuddannelse

3. Hvor mange af de nu ansatte jordemødre på jordemodercentret/fødestedet har gennemgået rygestopinstruktøruddannelse?

.....(antal jordemødre)

Ved ikke

4. Hvor mange af jordemodercentrets/fødestedets jordemødre har deltaget i kurset om "Den motiverende samtale"?

.....(antal jordemødre)

Ved ikke

5. Hvor mange af jordemodercentrets/fødestedets jordemødre har fået anden supplerende uddannelse i rygeafvænning for gravide?

.....(antal jordemødre)

Ved ikke

Hvilken eller hvilke uddannelse(-r) har det drejet sig om?

.....

.....

.....

Ved ikke

6. Gives der tjenestefrihed (med løn) til rygestopuddannelse/rygestopvidereuddannelse?

- Ja, altid
- Ja, i visse tilfælde
- Nej
- Ved ikke

7. Betales rygestopuddannelse/rygestopvidereuddannelse af jordemodercentret/fødestedet?

- Ja, altid
- Ja, i visse tilfælde
- Nej
- Ved ikke

8. Er jordemodercentret/fødestedet tilmeldt Rygestopbasen? (Folder vedlagt)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Rygeafvænningstilbud på jordemodercentret/fødestedet
---

9. Har jordemodercentret/fødestedet systematiske tilbud om rygeafvænnning til gravide rygere?

(Sæt gerne flere krydser)

- Nej, jordemodercentret/fødestedet har ingen tilbud *(Gå direkte til spørgsmål 19)*
- Ja, i forbindelse med den almindelige vejledning i jordemoderkonsultationen
- Ja, i forbindelse med den almindelige vejledning i jordemoderkonsultationen er

der afsat

ekstra tid til bl.a. en snak om rygning

Ja, jordemodercentret/fødestedet tilbyder gruppekurser i rygeafvænnning for gravide

Ja, jordemodercentret/fødestedet tilbyder individuel rygeafvænnning for gravide (Her menes et

individuel rygeafvænningsforløb uden for den almindelige jordemoderkonsultation)

Ja, andet tilbud i eget regi. Angiv venligst

hvilket:.....

10. Hvad omfatter jordemodercentrets/fødestedets rygeafvænningstilbud? (Sæt gerne flere krydser)

Tilbudet består i:

- Mundtlig vejledning ved første rutine konsultation
- Mundtlig vejledning ved første og alle følgende rutine konsultationer
- At der afsættes tid til en særlig konsultation med den gravide ryger
- Udlevering af skriftligt materiale ved første konsultation
- Henvisning til rygeafvænningskursus før første konsultation
- Henvisning til rygeafvænningskursus ved første konsultation

- Henvisning til rygeafvænningskursus ved en konsultation i løbet af graviditeten
(Ikke ved den første konsultation)
- Henvisning til egen telefonlinie med rådgivning om rygestop
- Anbefaling af nikotinsubstitution til alle gravide rygere
- Anbefaling af nikotinsubstitution til gravide der ryger mere end 10 cigaretter dagligt
- Udlevering af gratis nikotin substitution
- Udlevering af nikotin substitution mod betaling
- Andet. Angiv venligst
- hvad:.....

11. Får den gravides partner systematisk tilbud om rygeafvænnning? (Sæt gerne flere krydser)

- Nej, jordmodercentret/fødestedet har ingen tilbud til den gravides partner
- Ja, i forbindelse med den almindelige vejledning i jordmoderkonsultationen
- Ja, jordmodercentret/fødestedet tilbyder gruppekurser i rygeafvænnning for det gravide par
- Ja, jordmodercentret/fødestedet tilbyder individuel rygeafvænnning for det gravide par (Her menes et individuelt rygeafvænningsforløb uden for den almindelige jordmoderkonsultation)
- Ja, andet tilbud i eget regi. Angiv venligst
- hvilket:.....

12. Er jordmodercentrets/fødestedets tilbud om rygeafvænnning et igangværende projekt eller er det i fast drift? (Sæt kun et kryds)

Tilbudet er:

- Et igangværende projekt (Nationalt Center for Rygestop (NCR) modtager meget gerne projektbeskrivelser)
- I fast drift
- Andet. Angiv venligst

hvad:.....

13. Er jordmodercentrets/fødestedets tilbud om rygeafvænnning (uanset om det er et igangværende projekt eller i fast drift) evalueret? (Sæt kun et kryds)

- Ja (NCR modtager meget gerne evalueringsrapport/beretning)
- Evalueringsrapport/beretning er under udarbejdelse
- Nej

14. Har jordmodercentret/fødestedet været nødt til at nedprioritere områder i svangreprofylaksen for at kunne tilbyde rygeafvænnning/råd om rygeafvænnning? (Sæt kun et kryds)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

15. Hvem på jordemodercentret/fødestedet planlægger rygeafvænningsindsatsen?

- Alle jordemødre
 Jordemødre med rygestopinstruktøruddannelse og/eller anden rygestoprelevant uddannelse
 Ledende jordemoder
 Andre. Angiv venligst

hvem:.....

- Ingen
 Ved ikke

16. Hvem på jordemodercentret/fødestedet gennemfører rygeafvænningsindsatsen?

- Alle jordemødre
 Jordemødre med rygestopinstruktøruddannelse og/eller anden rygestoprelevant uddannelse
 Ledende jordemoder
 Andre. Angiv venligst

hvem:.....

- Ingen
 Ved ikke

17. Hvordan opdateres jordemodercentrets/fødestedets kontaktjordemødre fagligt om rygning og rygeafvænnning? (Kontaktjordemødre er de jordemødre som er med i Sundhedsstyrelsens kontaktnet.) (Sæt gerne flere krydser)

- Efteruddannelse som rygestopinstruktør
 Efteruddannelse i forebyggelsessamtale
 Efteruddannelse i ”den motiverende samtale”
 Deltagelse i faglige netværk (eksempelvis erfa-grupper)
 Andet. Angiv venligst

hvordan:.....

- Opdateres ikke

18. Hvordan opdateres jordemodercentrets/fødestedets jordemødre fagligt om rygning og rygeafvænnning? (Sæt gerne flere krydser)

- Efteruddannelse som rygestopinstruktør
 Efteruddannelse i forebyggelsessamtale
 Efteruddannelse i ”den motiverende samtale”
 Deltagelse i faglige netværk (eksempelvis erfa-grupper)
 Andet. Angiv venligst

hvordan:.....

- Opdateres ikke

Andre rygeafvænningsstilbud i amtet eller kommunen

19. Findes der rygeafvænningsstilbud uden for jordemodercentrets/fødestedets regi i jeres område?

(Sæt kun et kryds)

- Ja
 Nej *(Gå direkte til spørgsmål 22)*
 Ved ikke *(Gå direkte til spørgsmål 22)*

20. Hvilke tilbud findes der? *(Sæt venligst et kryds for hvert spørgsmål)*

<u>Nej</u>	<u>Ved ikke</u>	<u>Ja</u>
Rygeafvænningskurser for alle borgere på rygestopklinikker el.lign.	☐	☐
Rygeafvænningskurser på apotek	☐	☐
Rygeafvænningskurser på aftenskole	☐	☐
Andet tilbud	☐	☐
Angiv venligst hvilket?.....		☐

21. Hvilke tilbud henviser I til?

- Rygeafvænningskurser for alle borgere på rygestopklinikker eller lignende
 Rygeafvænningskurser på aftenskole
 Rygeafvænningskurser på apotek
 Andet tilbud. Angiv venligst

hvilket?.....

Samarbejde med praktiserende læger

22. Hvilket samarbejde har jordemodercentret/fødestedet med de praktiserende læger omkring rygeafvænnings af de gravide? *(Sæt venligst et kryds for hvert spørgsmål)*

ja, altid   ja, ofte   ja, af og til   nej, ingen

systematisk

information

Jordemodercentret/fødestedet informerer de praktiserende læger om rygeafvænningsstilbud

De praktiserende læger henviser de gravide til jordemodercentrets/fødestedets tilbud om rygeafvænnings

23. Hvem har ansvaret for jordemodercentrets/fødestedets samarbejde med de praktiserende læger om rygeafvænning af de gravide? (Sæt gerne flere krydser)

- Alle jordemødre
  - Jordemødre med rygestopinstruktøruddannelse og/eller anden rygestoprelevant uddannelse
  - Ledende jordemoder
  - Andre. Angiv venligst
- hvem:.....
- Ingen
  - Ved ikke

24. Hvem har ansvaret for jordemodercentrets/fødestedets samarbejde med de praktiserende læger om rygeafvænning af de barslende (- de som har født og som stadigvæk er indlagt)?

(Sæt gerne flere krydser)

- Alle jordemødre
  - Jordemødre med rygestopinstruktøruddannelse og/eller anden rygestoprelevant uddannelse
  - Ledende jordemoder
  - Andre. Angiv venligst
- hvem:.....
- Ingen
  - Ved ikke

25. Hvordan koordineres samarbejdet (ud over vandrejournalen) med de praktiserende læger om rygeafvænning af de gravide og barslende?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Samarbejde med sundhedsplejersker

26. Hvilken information giver jordemodercentret/fødestedet sundhedsplejerskerne omkring de fødende/barslendes rygestatus? (Sæt kun et kryds)

- Information gives via fødselsanmeldelse med rygestatus oplysninger fra første jordemoderkonsultation
  - Information gives via fødselsanmeldelse med rygestatus oplysninger ajourført ved fødslen
  - Anden information. Angiv venligst
- hvad:.....
- Ingen systematisk information
  - Ved ikke

27. Hvem koordinerer jordemodercentrets/fødestedets samarbejde med sundhedsplejerskerne om rygeafvænnning af de barslende? (Sæt gerne flere krydser)

- Alle jordemødre
 Jordemødre med rygestopinstruktøruddannelse og/eller anden rygestoprelevant uddannelse
 Ledende jordemoder
 Andre. Angiv venligst

hvem:.....

- Ingen
 Ved ikke

28. Hvordan koordineres samarbejdet med sundhedsplejerskerne om rygeafvænnning af de gravide og barslende?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Yderligere spørgsmål

29. Har jordemodercentret/fødestedet tal på hvor mange af de gravide, der ryger ved første jordemoderkonsultation? (Sæt kun et kryds)

- Ja
 Nej

Hvis "Ja" - hvor mange procent ryger ved første konsultation? .....%

30. Har jordemodercentret/fødestedet tal på hvor mange af de gravide, der ryger ved fødslen?

(Sæt kun et kryds)

- Ja
 Nej

Hvis "Ja" - hvor mange procent ryger ved fødslen?.....%

31. Hvor mange af de gravide rygere har i år 2002 deltaget i rygeafvænnningstilbud i jordemodercentret/fødestedet? (gå direkte til spørgsmål 37, hvis du tidligere har svaret nej til, at I har rygeafvænnningstilbud).....% af de gravide rygere har deltaget i rygeafvænnningstilbud

- Ved ikke

32. Hvor mange af de gravide, der har deltaget i rygeafvænningsstilbud i år 2002 i jordemodercenteret/fødestedet, er holdt op med at ryge? (gå videre til spørgsmål 37, hvis du tidligere har svaret nej til, at I har rygeafvænningsstilbud).....% er holdt op med at ryge efter at have deltaget i jordemodercenterets/fødestedets rygeafvænningsstilbud

Ved ikke

33. Er der på jordemodercentret/fødestedet udviklet særlige/egne værktøjer/hjælpemidler til brug i arbejdet med tobaksforebyggelse? (Sæt kun et kryds)

Ja

Nej

Hvis ”Ja” - er der da tale om: (NCR modtager meget gerne eksemplarer af dette materiale)

(Sæt gerne flere krydser)

Informationsmateriale

Undervisning/kurser

Materiale (ud over vandrejournalen) til registrering og dokumentation af arbejdet med

tobaksforebyggelse (eksempelvis skemaer, registreringsark og lign.)

Andet. Angiv venligst hvad:

.....

<p style="text-align: center;">Jordemodercentrets/fødestedets holdning til rygeafvænnning af gravide</p>
---

34. Er du som leder af jordemodercentret/fødestedet tilfreds med den indsats I tilbyder på rygeafvænningsområdet? (Sæt kun et kryds)

Ja, indsatsen er god nok

Nej, indsatsen kunne være bedre

Nej, der er ingen indsats

Ved ikke

35. Gives alle gravide rygere på jordemodercentret/fødestedet efter din mening klar, præcis og specifik besked angående rygningens risici for fosteret og hende selv? (Sæt kun et kryds)

Ja

Ja, til dels

Nej

Ved ikke

36. Her følger en række udtalelser. Vi beder dig om at svare hvor enig eller uenig du er i disse udsagn.

<u>Delvis uenig</u>	<u>Helt uenig</u>	<u>Helt enig</u>	<u>Delvis enig</u>
☐	☐	☐	☐
Der bliver arbejdet nok på vores jordemodercenter/ fødested for at få gravide rygere til at holde op.			
☐	☐	☐	☐
Der er for få økonomiske ressourcer til at arbejde med rygeophør.			
☐	☐	☐	☐
Man skal være varsom med at tilbyde gravide rygeafvænning, da den stress et rygestop ofte medfører, i sidste ende er værre for fostret end rygning.			
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
Det er meget svært at få gravide rygere til at holde op.			
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
Det har ingen værdi at gennemføre rygeafvænning.			
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
Det er vanskeligt at få gravide til at melde sig til rygeafvænning.			
☐	☐	☐	☐
Der er for få personalemæssige ressourcer til at arbejde med rygeophør.			
☐	☐	☐	☐

37. Vi modtager meget gerne ideer/overvejelser til, hvordan rygeafvænningsindsatsen eventuelt kan forbedres:

.....

.....

.....

.....

.....

Returner venligst spørgeskemaet i vedlagte svarkuvert snarest!

Tak for din hjælp!

